

5. KURSSIN TÄRKEIMMÄT ASIAT

Psykologian kertauskurssi

PS5-KURSSIN TÄRKEÄT ISOT KOKONAISUUDET

Persoonallisuuspsykologia:

- Persoonallisuus ja persoonallisuuden tutkiminen
- Temperamentti
- Piirreteoriat ja persoonallisuusteoriat
- Muita yksilöllisiä eroja: älykkyys, lahjakkuus ja luovuus

Sosiaalipsykologia:

- Ryhmät ja niiden toiminta
- Sosiaalisten ja tilannetekijöiden vaikutus yksilön toimintaan
- Kulttuurin vaikutus ihmisen persoonallisuuteen ja toimintaan
- Sosiaalinen tiedonkäsittely

PERSOONALLISUUS (LUVUT 1-3)

- Persoonallisuuden määritelmä
 - suhteellisen pysyvä ajattelu- ja toimintatapojen kokonaisuus
- Persoonallisuuden tutkiminen (luku 2)
- Persoonallisuus aivoissa
 - esim. BAS- ja BIS-järjestelmät
- Persoonallisuus ja mielenterveys
 - Piirteiden yhteydet mielenterveyteen
 - Persoonallisuushäiriöt
- Minuus
- Minäkäsitys
- Itsetunto
- Identiteetti
- Perimä–ympäristö-kiista
- Kulttuurin vaikutus persoonallisuuteen

TEMPERAMENTTI (LUKU 4)

- Temperamentin määrittely
 - synnynnäinen reagoititapa, ilmenee temperamenttipiirteinä
- Temperamenttiteoriat
 - Thomas & Chess: helpot, haastavat ja hitaasti lämpenevät vauvat
 - Kagan: välitön tai estynyt temperamentti
- Temperamentin pysyvyys
- Temperamentti ja ympäristö

PERSOONALLISUUSTEORIAT: PIIRRETEORIAT (LUKU 5)

- Tutkimukset perustuvat tutkittavien itsearviointiin
- Faktorianalyysi piirteiden luokitteluvälineenä
 - Paljastaa ominaisuuksien välisiä yhteyksiä
 - Cattell: 16 faktorin malli
- Costa & McCrae: **Big Five -malli**
 - Viisi suurta piirrettä: avoimuus, tunnollisuus, ekstroversio, sovinollisuus, neuroottisuus
- Piirteiden merkitys ihmisen elämässä
 - Yhteydet elämäntapoihin ja hyvinvointiin
 - Eivät selitä ihmisen toimintaa vaan kuvaavat sitä

PERSOONALLISUUSTEORIAT

Sosiokognitiivinen persoonallisuuskäsitys (Albert Bandura; luku 6)

- Käyttäytymistä ohjaavat sosiaalinen ympäristö ja siitä tehdyt kognitiiviset tulkinnat sekä näiden herättämät tunteet
- Dynaamisuus: persoonallisuus ja tilanne vaikuttavat yksilön käyttäytymiseen ja yksilö vaikuttaa edelleen tilanteeseen
- Tavoitteet, selviytymisodotukset ja minäpystyvyys
- Ihminen aktiivisena oman toimintansa ohjaajana
 - (vrt. psykodynaaminen suuntaus ja behaviorismi)

PERSOONALLISUUSTEORIAT

Dan McAdams: kolmitasoinen persoonallisuusmalli (luku 7)

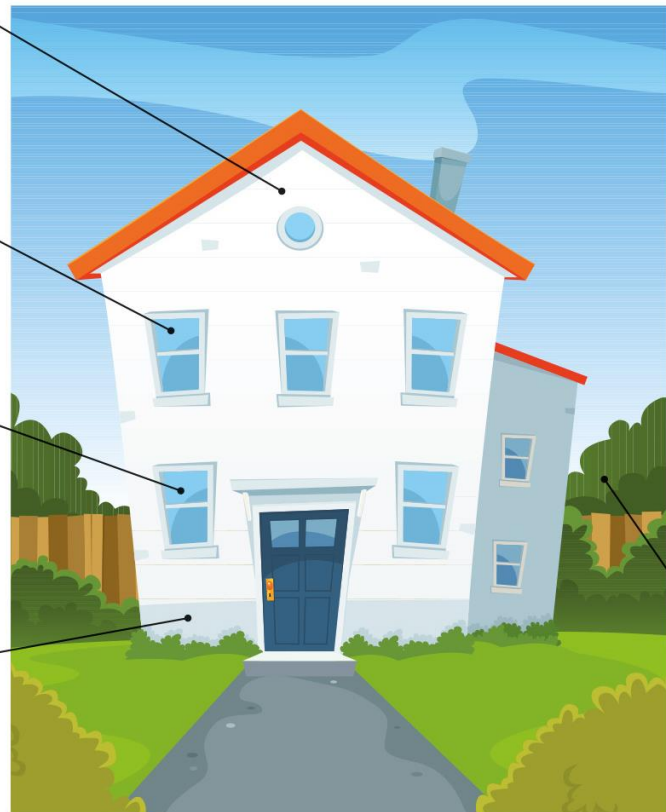
1. piirteet (pysyviä taipumuksia)
 2. tavoitteet ja toiminta-/tulkintatyyli (joustavampia)
 3. narratiivinen identiteetti (itseä määrittelevät kertomukset)
- vertauskuvana talon kolme kerrosta

Talon ylimmässä kerroksessa sijaitsevat **identiteetti ja elämäntarina**, jotka antavat elämälle merkityksen.

Talon keskimmaisessa kerroksessa sijaitsevat **henkilökohtaiset tavoitteet ja päämäärät**.

Persoonallisuuden piirteet muodostavat persoonallisuuden perustan.

Kellarissa sijaitsee **persoonallisuuden biologinen pohja**.

McAdamsin persoonallisuusmalli

3. Identiteetti ja elämäntarina

Kuka minä olen?

Miten minusta tuli tällainen?

Mihin olen menossa?

2. Tavoitteet, toiminta- ja tulkintatyyli

Millaisia asioita yksilö tavoittelee ja mitä hän välttelee?

Millaisia selviytymiskeinoja ja tunnesäätelyä yksilö käyttää?

Millaisia tulkintatapoja hänellä on asioista (attribuutiot)?

1. Piirteet

Millaisia reagoitapoja yksilöllä tyypillisesti on?

Millaisia tunteita yksilöllä tyypillisesti on?

ÄLYKKYYS, LAHJAKKUUS JA LUOVUUS (LUVUT 8-9)

- Älykkyyden määrittely
- Lahjakkuus ja kyvykkyys
- Älykkyyden mittaaminen
 - esim. WAIS-testi
- Älykkyyden lajit
 - Kielellinen, avaruudellinen, matemaattinen
 - (Gardnerin malli ja Sternbergin malli)
- Joustava ja kiteytynyt älykkyys
- Perimän vs. ympäristön rooli
- Älykkyyden ja persoonallisuuden yhteydet
- Älykkyyden muuttuminen
- Luovuus
 - Analyttisen ja intuitiivisen ajattelun yhdistäminen
 - Divergentti ajattelu

SOSIAALIPSYKOLOGIA

- Tarkastelee ihmisen toimintaa eri tasoilla: yksilö, yhteisö, yhteiskunta, globaali
- Sosiaalisen identiteetin teoria: sisäryhmä vs. ulkoryhmä (luku 10)
- Ryhmät (luku 10)
 - Ryhmän määritelmä ja ryhmätyypit
 - Normit
 - Roolit
 - Johtajuus
 - Ryhmätyöskentely ja sen edut ja ongelmat
 - Kollektiivinen älykkyys
 - Ryhmädynamiikka

SOSIAALISTEN ILMIÖIDEN VAIKUTUSTOIMINTAAN (LUKU II)

- Joukkokäyttäytyminen ja esimerkit siitä
- Ohikulkijan ilmiö
- Sosiaalinen dilemma (yksilön ja yhteisön etujen ristiriita)
- Altruismi
- Moraali
- Konformisuus / konformistisuus
- Auktoriteetti ja tottelevaisuus

KULTTUURIN VAIKUTUS YKSILÖÖN (LUKU 12)

- Kulttuurin määrittely
- Globalisaatio ja monikulttuurisuus
- Enemmistö ja vähemmistö
- Rasismi
- Hofstede: kulttuuristen ulottuvuuksien teoria s. 127
- Schwartz: arvoteoria s. 131
 - Kaksi pääulottuvuutta: itsensä korostaminen – itsensä ylittäminen; säilyttäminen – avoimuus muutokselle

SOSIAALINEN TIEDONKÄSITTELY (LUVUT 13-15)

- Sosiaalinen havaitseminen
- Attribuutio
- Ensivaikutelma
- Stigma
- Sädekehävaikutus
- Stereotypiat
- Fiske: Stereotyyppien sisältömalli
 - lämpimyys ja pätevyys, s. 140
- Korostumisvaikutus
- Havaintokehä ensivaikutelmissa ja stereotypioissa
- Ennakkoluulot, syrjintä ja niiden syyt
- Ennakkoluulojen vähentäminen
- Asenne ja sen muuttuminen
- Festinger: Kognitiivinen dissonanssi
 - ristiriidan välttäminen s. 158

SOSIAALISUUDEN HERMOSTOLLINEN PERUSTA (LUKU 16)

- Mielen teoria ja empatia
- Peilisolut
- Kasvosokeus
 - osoittaa, että aivoissa oma alue kasvojen tunnistamiselle, ns. fusiform-poimu
- Simulointimalli

TUTKIMUS SOSIAALIPSYKOLOGIASSA (LUKU 18)

- Kokeellinen tutkimus
- Kuvaileva tutkimus
- Tapaustutkimus
- Pitkittäis- ja poikittaistutkimus
- Sosiaalipsykologian klassikotutkimuksia (mm. luku 11)
 - Aschin viivakoe (konformisuus), Milgramin tottelevaisuuskoe, Zimbardon vankilakoe, poikaleirikoe
- Toistettavuuden ongelma?